

Katalog doporučení

pro předškolní vzdělávání
pro statutární město
Liberec

Katalog doporučení

pro předškolní vzdělávání
pro statutární město Liberec

Obsah

Úvod	7
Předmluva	9
Výchozí stav	10
Popis plánování	15
Karty potřeb a opatření	18
Systémová komunikace	19
Sběr dat	25
Spolupráce s rodiči a dětmi	31
Dodatečné vzdělávací příležitosti	43
Fundraising a projektové poradenství	51

Text: Lukáš Průcha

Spolupracovali: Veronika Kamenická, Martin Kovalčík, Romana Tučková-Hahnová

Ilustrační foto: Emily Goodstein (CC BY 2.0)

Grafická úprava: Jiří Novák

Úvod

Katalog doporučení pro předškolní vzdělávání pro statutární město Liberec je výstupem projektu Pojďte do školky!, který v letech 2013–2015 realizoval Člověk v tísni, o. p. s. ve spolupráci s 8 partnerskými organizacemi v 13 krajích/16 městech České republiky. Konkrétně šlo o města: Kladno, Tábor, Plzeň, Sokolov, Chomutov, Bílina, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Jihlava, Brno, Chrudim, Frýdek-Místek, Vsetín, Olomouc a Rokycany, v nichž probíhaly klíčové aktivity projektu.

Mezi klíčové aktivity projektu patřilo zejména vytvoření systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v předškolním vzdělávání se záměrem zvýšit jejich kompetence pro práci s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami a pro diferencované vzdělávání, dále pak provoz nízkoprahových předškolních klubů a v neposlední řadě též podpora úzké spolupráce školy s poskytovateli sociálně aktivizačních služeb. Výstupem poslední jmenované aktivity je i katalog, který držíte v rukou.

Katalog doporučení pro předškolní vzdělávání pro statutární město Liberec byl vypracován v průběhu roku 2014 a na začátku roku 2015 pracovníkem lokálních systémových změn liberecké pobočky organizace Člověk v tísni, o. p. s. a pravidelně konzultován s odbornou pracovní skupinou.

Předmluva

Mateřské školy mají na našem území již více než stoletou historii, přesto se stále musejí potýkat s jistým podceňováním sebe samých i svého personálu. Už komunistické elity rychle pochopily bezbřehé možnosti indoktrinace, takže školky mezi lety 1948 až 1989 sloužily také jako státní ideologický nástroj k výchově budoucí socialistické generace místo zařízení všeobecného vzdělávání. S érou nastupujícího raného kapitalismu se sice do systému předškolní pedagogiky navrátily zdravé myšlenkové základy Reformního hnutí z počátků 20. století, globalizovaná a zrychlující se společnost digitálního věku ale stále častěji ve školkách nevidí nic jiného než jen službu na hlídání dětí.

Posláním mateřských škol je přitom skutečně vzdělávání a příprava dětí na budoucí život, přestože si mnozí rodiče myslí, že si jejich potomci chodí do mateřinky jen hrát a bavit se. A tak zatímco se v případě základních škol mnozí rodiče bedlivě pídí po informacích o jejich tzv. specializaci a předhánějí se v tom, aby právě jejich dítě usedlo do lavic elitní školy (vymezení na elitní školy a ty druhé je přitom samo o sobě velmi diskutabilní), nad výběrem předškolního zařízení se prakticky nepozastavují, natož aby věnovali pozornost tomu, čemu všemu se mohou jejich děti v rámci (před)školního vzdělávacího programu naučit. Ba co víc – s nedostatkem kapacit v mateřských školách v posledních letech rodičům bohužel často stačí fakt, že se jejich dítě podaří někam umístit.

Přesto všechno má předškolní vzdělávání ve společnosti naprosto nezastupitelnou roli i další rozvojový potenciál. Spojuje důležitou a jinak těžko nahraditelnou přípravu na vstup do základní školy, s přihlédnutím k individuálním možnostem rozvíjí dítě po všech stránkách, akceleruje jeho kognitivní schopnosti, smyslové vnímání, pracuje na psychosociálním vývoji i rozvoji fyzické zdatnosti, jazykových a řečových dovednostech. Klíčové je i sociální působení, tedy interakce dítěte s vrstevníky, schopnost rozeznávat pozici autorit, respektovat druhého i uspět jako samostatná entita v momentu, kdy na blízku nemá svou rodinu. Mateřská škola učí děti také pravidlům, žádoucím společenským hodnotám, etickým normám i základům zdravého životního stylu a ekologické výchovy.

Jakkoli je dnešní společnost velmi sobecky a individualisticky orientovaná, podílejí se školky jako jakási kolektivní protiváha jednoznačně pozitivně i na demokratickém životě obce. Řada lidí totiž vnímá potřebu osobní participace na rozvoji samosprávy i sdílení v rámci komunitního života a právě v takových případech mateřinky sehrávají nebo mohou sehrávat svou občanskou roli jako místa setkávání, všeobecné komunikace s dalšími rodiči, pedagogy a přímo i nepřímo také se zástupci zřizovatele škol. Jsou tedy, nebo by alespoň mohly být – podobně jako školy základní – i malými centry místních komunit.

PhDr. Mgr. Ivan Langr
(náměstek pro školství, kulturu, sociální věci a cestovní ruch,
člen Rady města a Zastupitelstva města Liberce)

Výchozí stav

Město Liberec je metropolí Libereckého kraje, podle posledních údajů v něm žije okolo 106 000 obyvatel. Liberec disponuje z hlediska občanské a sociální vybavenosti v podstatě úplně vším. Od úřadů a dalších institucí jako jsou školy, Technická univerzita, Krajská nemocnice, několik poboček pošty, přes stovky obchodů, několik obchodních center, sportovní a kulturní vyžití všeho druhu až po širokou nabídku sociálních služeb. Z hlediska zaměstnanosti jsou ve městě dvě rozlehlé průmyslové zóny, které zaměstnávají stovky kvalifikovaných, ale i nekvalifikovaných lidí a mohou se jevit jako obrovská pracovní příležitost.

Z výše uvedeného je patrné, že je zde poměrně vysoká dostupnost všech stupňů vzdělání v různých oborech, lékařská péče, značná část sociálních služeb, úřady apod. Vzhledem k široké síti městské, příměstské a meziměstské hromadné dopravy je Liberec vcelku snadno přístupný. Nicméně ceny jízdného představují pro mnoho lidí – zejména sociálně slabších – vysoký práh, a tak se musejí po Liberci dopravovat buď pěšky, neztřídky také jízdou „načerno“ v MHD.

Zaměstnanost a pracovní příležitosti

Míra nezaměstnanosti je v Liberci 8,1 %, což je v rámci celého Libereckého kraje nejméně. Důvodem je rozloha města, vysoký počet obyvatel a poměrně vysoký počet pracovních příležitostí pro kvalifikované i nekvalifikované profese. Za prací do Liberce denně dojíždějí stovky až tisíce lidí z okolních měst a obcí Libereckého kraje.

Navzdory poměrně vysokému počtu pracovních příležitostí a výše zmíněných služeb je zde rozsah sociálního vyloučení značný. Důvodem jsou specifika několika lokalit, do nichž se stahují lidé ohrožení sociálním vyloučením a také samotná metropolitní povaha tohoto města – tedy to, že do Liberce migrují lidé z okolních, ale i vzdálenějších měst a obcí za lepšími životními příležitostmi – mezi nimi jsou však i lidé nequalifikovaní, osoby bez příštřeší či agenturní dělníci ze sousedních zemí, kteří se neorientují v sociálním systému ČR a jsou při případné ztrátě zaměstnání ohroženi náhlou chudobou a bezdomovectvím.

Mateřské školství v Liberci

Na Magistrátu města Liberce je od počátku roku 2015 opět zřízen odbor školství a kultury a sociálních věcí. V rámci tohoto odboru existuje oddělení školství a kultury, které je zařazené do odboru péče o občany. Oddělení školství má 4 zaměstnance, což je dlouhodobě hodnoceno jako nedostatečný počet. Mateřským školám se na oddělení věnuje jedna osoba. Politicky je školství v Liberci zastřešeno náměstkem, který má kromě školství na starosti i oblast kultury a sociálních věcí.

V Liberci je celkem 31 mateřských škol zřizovaných statutárním městem. Dále zde působí dalších 9 soukromých škol různého zaměření a jedna mateřská škola pro tělesně postižené.

V Liberci je celkem 31 mateřských škol zřizovaných statutárním městem. Dále zde působí dalších 9 soukromých škol různého zaměření a jedna MŠ pro tělesně postižené. Na první pohled se zdá, že nabídka míst v mateřských školách je dostatečná, neboť některé soukromé mateřské školy nabízejí volná místa. Avšak o tato volná místa není mezi obyvateli Liberce zájem. A to zejména vzhledem k finanční zátěži, která je vyšší než v MŠ zřizovaných statutárním městem. Pokud se zaměříme na kategorii obyvatel s podprůměrnými platy, tak je pro ně velmi obtížné umístit dítě do mateřské školy. Pokud se podíváme do minulosti, tak můžeme konstatovat, že se jedná o dlouhodobý stav.

Co se týká naplněnosti základních škol, v Liberci se pohybuje okolo 80 %. Naplněnost některých škol je ještě větší a tak MML přistupuje ke změně spádových obvodů, a to tak, aby rozložení žáků odpovídalo kapacitám jednotlivých škol. Co se týká přechodu z mateřských škol do základních, tak v rámci města nejsou žádné větší problémy. Rodiče se při zápisech vesměs drží spádových obvodů. I přesto zaznamenáváme snahy některých rodičů změnit před nástupem do ZŠ trvalé bydliště svému dítěti, a to tak, aby mohlo nastoupit do tzv. „lepší školy“. Vnímáme že, toto označení je spíše způsobeno ústní tradicí a není založeno na reálných poznatcích. Snahy o profilování škol jako těch exkluzivních a těch, co jsou hodnoceny špatně by měly být minimalizovány. Zároveň musíme upozornit, že v Liberci je pouze jedna třída přípravného ročníku. Což lze hodnotit jako nedostatečné. Neboť i v menších městech Libereckého kraje je takovýchto tříd více.

Statutární město Liberec se vzděláváním zabývá obdobně jako každý jiný zřizovatel mateřských škol. Většina strategických dokumentů se oblasti školství věnuje spíše okrajově.

Strategický plán rozvoje města 2002–2015

Jedná se o dokument z roku 2002, který je rozdělen do tří základních částí, a to metropolitní role a funkce města Liberce, doprava a technická infrastruktura a podnikatelské příležitosti a investice. Plán se nijak nevyjadřuje k mateřským, základním a středním školám, nejbližší k tématu je podpora vysoké školy, kde jsou i pedagogické obory. Jedná se o propojení studentů s životem města a o nápad na absolventské koleje.

Zajímavý je také cíl: „Liberec – město kvalifikované pracovní síly“, který se vyjadřuje ke snaze Liberce reagovat na požadavky zaměstnavatelů. Např. *„Ještě lépe jsou pak na tom ta města, která provozují vzdělávací systém natolik rychlý a pružný, že je schopen bezprostředně reagovat na potřebu konkrétního investora nebo zaměstnavatele a poskytnout mu zaměstnance s požadovaným odborným výcvikem. Prioritním cílem by mohlo být zřízení vzdělávacího zařízení pro práce s moderními technologiemi, pro jehož realizaci může město vyvinout zejména politický tlak a podporu.“*

Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2007–2020

K vysvětlení smyslu tohoto dokumentu použijme citaci z něj: *„Strategie rozvoje Statutárního města Liberec 2007–2020 je tedy aktualizovaný strategický rámec, který bude podkladem pro individuální rozvojové projekty na území města Liberce, rámec pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů v období 2007–2013, a také nezbytný podklad pro tvorbu integrovaných plánů rozvoje města (dílčích akčních plánů zaměřených na rozvoj v určité lokalitě či tematické oblasti). Prostřednictvím integrovaných plánů rozvoje lze čerpat další prostředky pro rozvoj regionálních center, jímž statutární město Liberec je.“*

Po obecních volbách v roce 2014 se město rozhodlo pořádat veřejné debaty na téma školství. Na první z nich byl představen demografický vývoj v souvislosti s naplněností ZŠ a MŠ.

V oblasti vzdělávání a sociálního znevýhodnění se strategie odvolává na komunitní plán města. Důležitější však je, že ve strategii je celá jedna kapitola věnována školství. Kapitola je rozdělena dle typů školství (mateřské školy, základní školy, střední školy, vyšší odborné školy, univerzita). Problémem této kapitoly je, že údaje v ní jsou staršího data a nekorespondují se současným stavem. Více méně pouze popisuje stav škol a to, že se nenaplnily obavy z jejich optimalizace. Obdobně se tento dokument věnuje i dalším typům škol.

Komunitní plán sociálních služeb města Liberce

Komunitní plán prošel v roce 2013 aktualizací na roky 2014–2016. Pracovní skupiny se primárně oblasti školství nevěnují. Jednají spíše o sociálních službách. I když v aktualizaci se mluví o propojenosti mezi sociálními a vzdělávacími službami, kdy vzdělávací služby jsou považovány za podpůrné služby těm sociálním. Tématem školství se zabývají dvě pracovní skupiny, a to skupina pro děti a mládež a skupina pro sociální vyloučení. Skupina pro děti řeší hlavně volný čas a skupina pro sociální vyloučení zázemí rodin a motivovanost ke vzdělání.

Jedno z opatření skupiny pro sociální vyloučení se jmenuje: Podpora a rozvoj návazných volnočasových aktivit pro děti a mládež z cílové skupiny. Zde se hovoří o tom, že by se v rámci prevence mělo zabráňovat předčasným odchodům ze vzdělávacího systému. Měly by se vytvářet plány k tomu, aby cílová skupina uspěla na trhu práce. V rámci skupiny pro děti a mládež existuje opatření: Preventivní programy sociálního vyloučení dětí a mládeže se zřetelem na podporu vzdělávání a uplatnění na trhu práce. Jeho cílem je:

- poskytovat programy s cílem zvýšení úspěšnosti vzdělávací kariéry dětí a mládeže žijící v podmínkách sociálního vyloučení
- podpořit jejich šance uplatnění na volném pracovním trhu
- kromě přímé práce s klienty je obsahem opatření také snaha o systémové změny v oblasti koncepcí vzdělávání sociálně vyloučených dětí a mládeže.

Programové prohlášení koaličních stran Změna pro Liberec a ANO 2011, 2014–2018

Celé prohlášení je osmistránkový dokument, který jednu celou kapitolu věnuje školství. Dokument se věnuje nejen zázemí pro mateřské a základní školy, ale hovoří i o zvyšující se kvalitě pedagogické práce. Pro úplnost citujeme kapitolu o školství celou:

- Stanovíme standardy technického stavu školních budov a vybavení učebními pomůckami, a budeme postupně usilovat o zlepšení technického stavu školních budov a jejich zázemí, aby odpovídaly standardům 21. století.
- Připravíme analýzu sítě školských zařízení a zajistíme dostatečnou kapacitu škol i školek, která bude odpovídat současným potřebám Liberečanů i budoucímu demografickému vývoji.
- Zvýšíme kvalitu školního stravování a dostupnost zdravých potravin ve školských zařízeních na základě připravovaného dodatku k metodickému pokynu pro používání potravinových náhražek a polotovarů, aby se školáci stravovali podle moderních trendů zdravé výživy.
- Podpoříme organizace pracující s dětmi a mládeží, navýšíme objem finančních prostředků do dotačních programů na volnočasové aktivity pro děti a mládež.
- Budeme usilovat o zlepšení zázemí pro práci organizací, které se věnují dětem a mládeži.

- Budeme motivovat ředitele a ostatní pedagogické pracovníky a pomoci předem nastavených indikátorů průběžně vyhodnocovat kvalitu jednotlivých škol a výuky.
- Budeme podporovat alternativní školy a školky.
- Budeme usilovat o rekonstrukci stávajících školních bazénů pro plynulou a efektivní výuku plavání.
- Zvýšíme bezpečnost dopravního provozu u škol a v jejich okolí a budeme motivovat děti k využívání udržitelné veřejné dopravy.
- Zvýšíme počet míst ve školkách, v několika školkách nabídneme i místa pro děti od dvou let věku.
- Budeme společně s řediteli škol řešit problém dětí, jejichž rodiče si nemohou dovolit platit jim školní obědy.

Na závěr této kapitoly se zmíníme o zajímavé aktivitě, kterou se rozhodlo realizovat vedení města Liberec po obecních volbách v roce 2014. Jedná se o záměr pořádat veřejné debaty o školství. První debata se uskutečnila v březnu 2015 a byl na ní představen zejména demografický odhad naplněnosti základních a mateřských škol do roku 2025. Debata bude pořádat náměstek primátora pro oblast školství a záměrem je realizovat je v období před zápisy do mateřských škol a pak v období těsně po zahájení školního roku.

Popis plánování

Proces plánování v oblasti předškolního školství byl nastartován v polovině roku 2013, počátkem realizace projektu „Pojďte do školky!“. Během prvních měsíců byl zmapován stav, který ve městě Liberci panoval. Byly shromážděny informace o strategických dokumentech města souvisejících se vzděláváním a zjištění struktury a naplněnosti mateřských škol. Dále autoři Katalogu sbírali názory představitelů města, tedy aktérů, kteří mají možnost situaci v oblasti předškolního vzdělávání ovlivnit.

Z tohoto důvodu proběhly řízené rozhovory s ředitelkami a pedagožkami mateřských škol, se zástupci zřizovatele (vedení města, úředníky oddělení školství). Zjišťován byl i postoj a zkušenosti zástupců NNO, kteří se v oblasti školství pohybují. Výsledek tohoto úvodního setkávání byl shrnut v *case study*, která je součástí tohoto textu jako: „Popis výchozího stavu červen 2013“.

Člověk v tísní, o. p. s., realizátor projektu, v počátku plánování též využil své předchozí zkušenosti z dalších projektů, které se plánování též věnovaly. Jednak to byl projekt Do lavic!, který byl realizován v letech 2010 až 2012 a věnoval se oblasti základního školství, zejména nastavení vzájemné komunikace mezi jednotlivými aktéry. Druhým inspiračním zdrojem byl projekt realizovaný v letech 2012 až 2014 s názvem: „Tvorba pilotních vzdělávacích koncepcí v sedmi obcích, podporujících rovných přístup ke vzdělávání“.

Tvorba lokálního plánu

Tvorba lokálního plánu je jednou ze tří klíčových aktivit projektu. Pro pochopení kontextu je potřeba se zmínit i o ostatních dvou. A to i díky tomu, že v rámci těchto dvou

aktivit se objevují možnosti, příležitosti a inspirace k plánování. Další z aktivit je tedy realizace předškolního klubu, který je určen dětem od 3 do 6 let věku, ohroženým sociálním vyloučením. Klub funguje v dopoledních hodinách a jeho hlavním cílem je snižovat hendikepy v oblasti vzdělávání. Poslední aktivitou je systém seminářů určených pro předškolní pedagogy.

Tvorba plánu byla realizována v rámci pracovních skupin. Jejich organizaci a vedení zajišťovala organizace Člověk v tísni, o.p.s. Skupiny se začaly scházet od počátku roku 2014 za podpory tamějšího vedení radnice. V průběhu roku se sešly šestkrát. Setkání bylo naplánováno více, nicméně z důvodu vytíženosti jednotlivých aktérů bylo nutné některá jednání zrušit nebo přesunout. Pracovní skupina byla sestavena tak, aby byla názorově různorodá a aby v ní byli zastoupeni hlavní aktéři předškolního vzdělávání. Důležité bylo, že ve skupině byli zástupci města, a to jak politické reprezentace, tak i úředníci MML.

Členové pracovní skupiny:

- Jan Kamil Svoboda, náměstek primátorky pro oblast školství
- Jana Hlavová, ředitelka pedagogicko-psychologické poradny Liberec
- Jan Hortvík, vedoucí oddělení školství MML
- Lenka Řebíčková, vedoucí oddělení školství MML do 09/2014
- Jana Špringlová, vedoucí oddělení sociálně právní ochrany dětí
- Pavel Zeroník, ředitel ZŠ Kaplického
- Vlasta Tesařová, ředitelka MŠ V Zahradě
- Jarmila Loudová, vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek ÚP
- Lukáš Průcha, ředitel liberecké pobočky ČvT
- Eva Pospíšilová Kočárková, lokální plánování ČvT

Obsah práce ve skupinách a jejich vedení měli na starosti zaměstnanci ČvT, coby realizátoři projektu. Pracovníci lokálního rozvoje připravovali základy pro karty opatření, které v předstihu zaslali jednotlivým členům skupiny. Setkání skupiny byl hlavní komunikační nástroj pro připomínky k jednotlivým kartám opatření. Při vypořádávání připomínek k jednotlivým kartám vycházeli členové pracovní skupiny ze svých zkušeností a vlastní praxe, která vycházela ze situace v Liberci. V rámci diskuze jsme se dotýkali i dalších témat, které s projednáváním opatřeními souvisela. Jednalo se například o téma nedostatku asistentů pedagogů, mlčenlivost při předávání informací o klientech atd. Z každého jednání pracovní skupiny byl pak pořízen zápis. Připomínky se následně projeví v přepracování karet opatření.

O vzniku karet opatření v oblasti předškolního vzdělávání byli dále informováni v rámci příležitostí členové dalších pracovních skupin organizovaných třetími subjekty. Většinou se jednalo o skupiny, které se již scházely delší dobu. O těchto skupinách se

zmiňujeme zejména proto, že přinesly důležité informace, a to především do počáteční *case study*. Zároveň byly inspiračním zdrojem pro tvorbu karet opatření. Jednalo se o následující pracovní skupiny:

Výbor pro školství výchovu a vzdělávání je poradním orgánem zastupitelstva města. Se členy výboru zástupci Člověka v tísni hovořili zejména o podpůrných prostředcích pro děti v předškolním věku. Dalším projednávaným tématem byla přeplněnost mateřských škol ve městě Liberci.

Komise pro zdraví a prevenci sociálně patologických jevů je poradním orgánem rady města. V rámci tvorby a implementace plánu by mohla tato komise být spojovacím článkem mezi oblastí vzdělávání a sociální.

Pracovní skupiny komunitního plánování sociálních služeb se primárně zabývají sociálními službami. Nicméně zde jsou tendence komunitně plánovat i činnosti, které nejsou sociálními službami, ale přispívají k řešení klientských problémů.

Poradní skupina rady města pro sociální vyloučení se v minulých letech zabývala spíše oblastí bydlení. Oblast vzdělávání byla řešena pouze okrajově. V budoucnu by se však oblastí vzdělávání členové této skupiny chtěli zabývat více.

Výbor, pracovní skupina i komise byly zřízeny k radě města a zastupitelstvu, což zapříčinilo po obecních volbách několik důležitých změn, a to zejména ve složení těchto skupin. Nadále se například nebude scházet Poradní skupina rady města pro sociální vyloučení.

Zásadním partnerem v pracovní skupině byli zástupci oddělení školství na MML. Je nutné se tedy zmínit, jak je školství v rámci MML zajištěno. Původně byl na libereckém magistrátě zřízen odbor školství a kultury. Struktura MML se změnila tak, že odbor školství byl sloučen s odborem humanitním a vznikl tak odbor péče o občany. Ten měl dvě oddělení, a sice humanitní a oddělení školství a kultury. Toto oddělení je obsazeno 5 úředníky. Školství se věnují dva z nich. Tento stav je dlouhodobě považován za nedostatečný a personálně poddimenzovaný.

Změna v organizaci úřadu nastala po volbách na konci roku 2014. Od února 2015 byl zřízen odbor školství, kultury a sociálních věcí. Prozatím se jedná spíše o přejmenování dosavadní struktury. Obsah činnosti odboru ani personální obsazení se nemění. Zároveň je důležité zmínit, že situace kolem obecních voleb na podzim 2014 byla z hlediska realizátora projektu považována za rizikovou. Nové vedení města nemuselo mít potřebu v sestavování plánů pokračovat. Tyto obavy se po sestavení rady města nepotvrdily. Nový radní pro oblast kultury, vzdělávání a sociálních věcí chce v plánovacích aktivitách i nadále pokračovat.

Karty potřeb a opatření

Na následujících stránkách naleznete několik kapitol, které se skládají z tzv. „karet potřeb a opatření“. Karty vznikaly v průběhu realizace projektu „Pojďte do školky!“ pro potřebu tvorby konkrétních návrhů, jaké aktivity může v dalších letech město realizovat se záměrem zpřístupnit systém předškolního vzdělávání co největšímu počtu dětí. V první fázi plánování bylo určeno pět významných faktorů, které systém předškolního vzdělávání ovlivňují ve všech městech a obcích.

Pro přehlednost jednotlivých návrhů pro konkrétní města pak byl zvolen formát těchto karet potřeb, ve kterých jsou stručně u každého z pěti faktorů identifikovány základní potřeby, popsána současná situace ve městě a vize, čeho má být dosaženo. Na karty potřeb pak navazují karty popisující opatření, v nichž jsou navrhovány konkrétní činnosti vedoucí k určeným cílům, postupy, realizátoři aktivit.

Karty potřeb a opatření se věnují těmto pěti faktorům ovlivňujícím situaci v předškolním vzdělávání:

- **systémová komunikace** – věnuje se zapojení jednotlivých aktérů do komunikace a výměny informací
- **sběr dat** – navrhuje způsob, jak zjistit alespoň přibližný počet dětí, které vypadávají ze systému předškolní výchovy
- **spolupráce s rodiči a dětmi** – apeluje na zapojení rodičů, kteří tvoří důležitou součást předškolní výchovy
- **dodatečné vzdělávací příležitosti** – popisuje, jak je možné využívat dalších alternativních zařízení, která poskytují dětem předškolní přípravu v případě, že tyto děti nenavštěvují běžnou mateřskou školu či přípravný ročník
- **fundraising a projektové poradenství** – věnuje se možnostem získávání financí, které by bylo možné investovat do posílení předškolní výchovy

Všechna tato navrhovaná opatření by mohla do budoucna sloužit jako inspirace při snaze zapojit do předškolního vzdělávání i ty děti, které na něj v současnosti nedosáhnou. Navrhovaná doporučení, s výjimkou „fundraisingu a projektového poradenství“, nejsou finančně náročná a vychází zejména z osobní aktivity místních významných aktérů (odbor školství, odbor sociálních věcí, vedení základních a mateřských škol, lokálních neziskových organizací, psychologicko-pedagogických poraden apod.).

Systémová komunikace

Systémovou komunikaci mezi zřizovatelem a mezi školami navzájem lze považovat za klíčový prvek celé vzdělávací koncepce ve městě Liberec. Bez efektivní a navzájem respektující komunikace jsou ostatní opatření v oblasti školství na poloviční cestě k jejich realizaci. Vzájemná informovanost a platformy pro setkávání naráží i na personální obsazenost oddělení školství. Posílení tohoto oddělení by prospělo i komunikaci mezi zřizovatelem a předškolními zařízeními. Níže popsané opatření podporuje snahy o vzájemnou komunikaci a nastavení platform setkávání.

Potřeby

1. Systémová komunikace ohledně problematiky předškolního vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí. Zlepšení komunikace institucí napříč mezi sebou o předškolním vzdělávání ohrožených dětí a nastavení pravidelné výměny informací.
2. Vznik platformy pro pravidelné setkávání skupiny zainteresovaných odborníků napříč odborníky (školy, NNO, vzdělávací a poradenské instituce) s cílem: diskuse spojujících témat, konsensus a domluva na způsobu řešení – pojmenování problémů, rozdělení kompetencí, stanovení úkolů.
3. Kooperace týkající se vstupu do MŠ a přípravných ročníků ZŠ různých aktérů s cílem podpořit práci s rodinami a dětmi, sdílení dobré praxe.
4. Vytvoření základů pro partnerství při případných žádostech v evropských projektech vázaných na spolupráci mezi institucemi.

Současný stav

Ve městě není vytvořena trvalá platforma pro systémovou komunikaci napříč subjekty, kterých se týká problematika vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí – sociální odbor, školský odbor, mateřské školy, zřizované SML, PPP, NNO, přípravné ročníky ZŠ. Nedochází k využití kapacit služeb.

Příklady:

1. Školský odbor nemá od sociálního odboru informaci o existenci rodin, v nichž by děti potřebovaly podpořit v umístění do MŠ. Postoj OSPODu Liberec je takový, že nesmí žádné informace podávat, jelikož mu to zákon neumožňuje.
2. MŠ chybí podpora sociálního odboru pro práci s rodinami, nemají informace o kompetencích úřadu, kontakty na pracovníky – do budoucna již bude systémově řešeno pravidelným rozesíláním aktualizovaných kontaktů od OSPODu prostřednictvím oddělení školství Statutárního města Liberec.

V tuto chvíli byl učiněn první krok – existuje neoficiální platforma pro setkávání institucí, takzvaný diskusní klub ředitelek MŠ, který se koná 1× měsíčně. Sem mohou být zváni hosté – např. z OSPODu, náměstek Statutárního města Liberec pro problematiku školství, pracovníce PPP – zde lze diskutovat spojující témata a vyjednávat řešení konkrétních situací.

Cílový stav

Existuje funkční a trvalá platforma systémové komunikace mezi odbory, mateřskými školami, NNO, PPP, přípravnými ročníky ZŠ, která se zabývá otázkou předškolního vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí.

- Problém existence dětí, které jsou ohroženy znevýhodněným prostředím, se vezme jako reálný fakt a začne se řešit na systémové úrovni.
- Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí získají rovnocenné šance se vzdělávat a nebudou vypadávat ze systému předškolního vzdělávání.
- Všechny děti se do vzdělávacího systému zapojí co nejdříve.

Akce pro zavedení

Určit místo setkání, frekvenci, organizátora práce skupiny, vytvořit plán práce skupiny. Pojmenovat hlavní problémy, cíle, vytvoření strategie.

Priorita, termíny, harmonogram

Jednotlivé tematické oblasti pro práci skupiny:

1. návrhy na sběr informací o situaci
2. návrhy podpůrných opatření zaměřených na děti a jejich rodiny. Klíčové momenty – zápisy do ZŠ, přípravné ročníky – připravenost dětí na zápis, odmítnutí u zápisu, nedostavení se na zápis, práce s dětmi s odkladem školní docházky
3. šetření potřeb a identifikace bariér pro vzdělávání na straně rodičů ohrožených dětí
4. způsoby motivace k předškolnímu vzdělávání v rodinách ohrožených dětí

Setkání skupin: cca jednou za 6 týdnů.

Naplánovat harmonogram setkání skupin: na ½ roku dopředu.

Pravidelná setkávání meziresortní skupiny odborníků na oblast předškolního vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí

Cíle činnosti	Diskuse spojujících témat, konsensus na způsobech řešení, rozdělení úkolů a kompetencí. Navržení koncepce systematické a udržitelné podpory předškolního vzdělávání dětí ohrožených školním neúspěchem.
Kroky k naplnění cíle	• oslovení klíčových aktérů pro vstup do skupiny • zainteresovanost institucí na problematice a schopnost efektivní komunikace • efektivní vedení schůzek – dodržení naplánovaného programu a stanovených úkolů
Intervence k zajištění činnosti	Rezervace místnosti, včasné určení termínu, rozeslání pozvánek, vytvoření zápisu ze skupiny se zaznamenáním úkolů, kontrola plnění úkolů na začátku následujícího setkání. Sledování plnění stanovených činností.
Zahájení činnosti	Duben 2015
Harmonogram	Pravidelná setkání v časovém rozmezí cca 6 týdnů
Za činnost zodpovídá	Moderátor a organizátor setkání NNO – MML – rozesílá pozvánky, připravuje program, vytváří zápis, řídí jednání pracovní skupiny.
Na činnosti spolupracuje	Zástupce školského odboru SML, zástupce sociálního odboru (OSPOD) SML, zástupce MŠ, vedoucí PPP Liberec, pracovník NNO, zástupce ZŠ s přípravným ročníkem.

Počty osob, kterých se opatření týká

Bude kvantifikováno v rámci jednání skupiny – chybí vstupní data o počtu potřebných klientů. Proces zjišťování údajů by měl být pravidelný – zasazen do metodického pokynu – jaká data sbírat, v jaké četnosti, jaké mají být následné intervence (samostatná karta opatření na sběr dat). Např.:

1. říjen – zjistit, kolik je nejohroženějších dětí – odklady, nedostavili se k zápisu do ZŠ – a co je pro ně potřeba dělat a kolik to bude stát
2. po zápisech do MŠ (březen, duben) spočítat děti × kapacity zařízení – kde jsou děti, které nám chybí, kolik jich je, jak jim dát podporu a kolik to bude stát.

Následující krok: karta opatření – minimální záchranná síť pro děti ohrožené školním neúspěchem v důsledku absence předškolního vzdělávání – např. doučovací kroužek pro odkladové děti na ZŠ, kde je nepřijali + ZŠ vyjedná s NNO, aby na rodiče těchto dětí tlačili, že tam děti mají vodit, případně využívat kapacit přípravného ročníku při ZŠ Kaplického.

Předpokládaný rozpočet

Zajištění místnosti pro setkání SML – zdarma. Zajištění občerstvení pro účastníky setkání (voda, káva, sušenky).

Předpokládaná rizika/ Problémová místa

- udržení motivace pracovníků zainteresovaných odborů účastnit se setkání – práce ve skupině není finančně honorována
- četnost setkávání a dodržení stanoveného termínu – možnost účasti členů skupiny na jednání vzhledem k pracovním povinnostem
- efektivní způsoby komunikace v rámci jednání skupiny, řízení setkání – problém udržení věcné úrovně debaty
- schopnost a ochota členů pracovní skupiny vzájemně kooperovat
- udržitelnost hlavní myšlenky setkávání
- důvěra mezi institucemi, ochota k setkávání a sdílení informací

Způsoby hodnocení kvality/ efektivity

- Daří se plnit stanovené cíle, debata má věcný charakter, z práce skupiny jsou konkrétní výstupy a naplánované kroky, jsou stanoveny konkrétní zodpovědnosti v daném čase.
- Zadané úkoly jsou průběžně vyhodnocovány v rámci následujícího setkání.
- Skupina se schází pravidelně a členové se schůzek osobně účastní, případně vyšlou na jednání svého zástupce.
- Členové skupiny jsou schopni navázat mezi sebou spolupráci a vzájemně kooperovat.
- Skupina má podporu ze strany Statutárního města Liberec, aktivita je zaštitěna náměstkem SML pro vzdělávání a sociální oblast.

Sběr dat

Funkční a zpracovaný systém sběru a evidence dostupných dat v oblasti předškolního vzdělávání je jedním z nástrojů, díky němuž může mít město, ale též mateřské a základní školy či OSPOD informace o stavu předškolního vzdělávání ve městě, např. o naplněnosti mateřských škol, počtech dětí, které předčasně ukončí předškolní vzdělávání nebo se ho vůbec před nástupem do školy neúčastní, počtech dětí s odkladem školní docházky apod. Sběr a evidenci těchto dat by měl provádět pověřený pracovník města, nicméně podílet by se na něm měly i mateřské a základní školy, dětské lékaři, OSPOD, NNO apod. Získaná data mohou být využitelná jak v rámci přípravy projektových výzev, tak pro přímou práci s dětmi, zejména u alternativních forem předškolního vzdělávání (prevence, podchycení dětí, které předškolní přípravou neprocházejí).

Dále tato data mohou sloužit jako základní poznatek, kam směřovat další možná opatření. Na základě získaných informací bude patrné, do jakých oblastí je potřeba investovat čas a finanční prostředky. Zároveň se jedná o informace, které není potřeba složitě dohledávat a jasně definují problémové situace v životech rodin. Díky dlouhodobému sběru stejných dat bude i patrné, která opatření se jeví jako účinná, nebo popřípadě jak některá opatření změnit.

Potřeby

Město Liberec potřebuje mít přehled a aktuální informace o místech výskytu a skutečném počtu dětí, které vypadávají ze systému předškolního vzdělávání.

Město Liberec potřebuje aktuální datové podklady pro možnost včasné intervence u těchto skupin prostřednictvím činností NNO.

Město Liberec potřebuje znát ROZSAH problému kvůli nastavení kapacity možných preventivních opatření.

Současný stav

Systematický sběr dat o rizikových skupinách z hlediska vysoké míry pravděpodobnosti budoucího školního neúspěchu se ve městě neprovádí (rizikové chování rodin, slabé sociální a vzdělanostní zázemí rodičů, starší sourozenci již jsou na ZŠ praktických atp.). Rizikové skupiny nejsou včas monitorovány a cíleně vyhledávány v terénu.

Ve směru podpory včasného nástupu dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí do předškolního vzdělávání nejsou cíleně realizována žádná preventivní opatření. Zároveň je zpracována prvotní analýza ve vývoji počtu dětí potřebujících předškolní vzdělávání a počtu míst v mateřských školách a to do roku 2025.

Cílový stav

Sběr dat je prováděn systematicky a v pravidelné periodicitě, výstupy jsou průběžně vyhodnocovány a dány k dispozici všem zainteresovaným subjektům.

V ideální variantě je zaveden systém elektronického zápisu na všechny MŠ, zřizované SML – možnost automaticky vygenerovat data o všech dětech, které se do MŠ přihlásí a také vyloučit duplicitu žádostí o přijetí k předškolnímu vzdělávání. Vzor viz elektronický zápis města Brna: <http://zapisdoms.brno.cz>

Akce pro zavedení

Posílení role oddělení školství SML – oddělení nebude řešit pouze provozní záležitosti chodu MŠ a ZŠ, ale posílí se metodické vedení těchto institucí (v tuto chvíli není v personálních možnostech oddělení na to aspirovat).

Oddělení školství bude ochotno data sbírat a předávat je dalším aktérům.

Město Liberec uvolní finanční prostředky na realizaci terénního šetření na ubytovnách a v dalších sociálně vyloučených lokalitách města s cílem získat data o dětech ohrožených školním neúspěchem. Toto šetření bude provádět pověřená NNO.

**Priorita,
termíny,
harmonogram**

1. Sběr dat prostřednictvím oddělení školství – shromáždění informací od všech MŠ a ZŠ zřizovaných SML, z odboru evidence obyvatel, od ČSÚ a od pediatrů s působností v SML.
 - Termíny, harmonogram: leden, duben, říjen 2015, část dat průběžně.

2. Sběr dat v terénu prostřednictvím NNO realizujících v Liberci sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.

Průběžná depistáž v lokalitách, monitoring situace a její vyhodnocování. K tomu jednou ročně standardizované dotazníkové šetření + kvalitativní rozhovory v terénu + písemná zpráva o situaci (přístupná všem zainteresovaným institucím).

- Termíny, harmonogram: pravidelná depistáž v lokalitách průběžně + 1× ročně dotazníkové šetření a kvalitativní rozhovory v terénu zpracované do písemného výstupu, který bude k dispozici všem členům pracovní skupiny.

Odborný odhad dětí nezapojených do předškolního vzdělávání a dětí ohrožených budoucím školním neúspěchem

Cíle činnosti

- získat vstupní data o počtu výše určených dětí, lokalitách, kde žijí
- na základě získaných dat stanovit náplň a rozsah potřebných podpůrných opatření
- včas realizovat preventivní a podpůrná opatření k včasnému nástupu rizikových skupin do předškolního vzdělávání

Kroky k naplnění cíle

1) Sběr základních dat – oddělení školství:

- a) shromáždit data o aktuální kapacitě míst v MŠ zřizovaných SML a aktuálním počtu dětí od 3 do 5 let od odboru evidence obyvatel
- b) shromáždit data ze zápisů do MŠ: kolik dětí se do MŠ přihlásilo, kolik jich nebylo přijato
- c) shromáždit informace ze ZŠ o nejvíce ohrožených dětech: děti s odkladem docházky a děti, které se nedostavily k zápisu; vyřešit, jak tyto děti identifikovat, zda pouze přes spolupráci s pediatrií
- d) průběžně evidovat data od MŠ: počty dětí, které jsou v daném měsíci osvobozeny od plateb školného kvůli hmotné nouzi
- e) shromáždit data od ZŠ: počty dětí, které nedocházely do žádného předškolního zařízení + z jakého důvodu + ideálně společně s daty o vzdělání a zaměstnání rodičů. Tato data by se ideálně získávala v rámci zápisů do ZŠ vyplněním dotazníku jednotného pro všechny ZŠ – informace o rozsahu a lokalizaci problému i zpětně v čase

2) Sběr přehledových dat – oddělení školství:

- statistické údaje poskytnuté Krajským úřadem a ČSÚ
- v případě zavedení jednotného evidenčního systému, který by uměl následující parametry filtrovat, také tyto orientační údaje:
 - od ÚP: zjištění počtu rodin s dětmi ve věku 3–5 let, kterým jsou v Liberci vypláceny dávky hmotné nouze (např. doplatek na bydlení) v režimu tzv. případů hodných zvláštního zřetele
 - od OSPODu: počty rodin s dětmi ve věku 3–5 let, ve kterých je v Liberci na děti tohoto věku nařízen soudní dohled

3) Sběr dat od pediatriů s místem působnosti v Liberci:

- reálný počet dětí v Liberci + v rámci preventivních prohlídek ve 3–5 letech zjistit, zda se dítě účastní předškolního vzdělávání

4) Terénní šetření – NNO:

- rozdělení lokalit: odhad počtu dětí od 3 do 6 let s cílem zjistit, zda navštěvují MŠ

Intervence k zajištění činnosti

- vedoucí oddělení školství pověří referenta oddělení činnostmi souvisejícími se sběrem relevantních datových údajů
- referent oddělení školství obešle MŠ a ZŠ, kde je SML zřizovatelem instruktážním dopisem, ve kterém jim vysvětlí, jaká data, v jakých termínech od nich bude požadovat – rozšíření stávající datové struktury, které zřizovatel ze MŠ a ZŠ čerpá. Případně se tento požadavek projedná na schůzi zřizovatele s MŠ a ZŠ, které zřizovatel pravidelně svolává
- referent oddělení školství ve spolupráci s pověřenou NNO osloví pediatry s působností ve městě Liberec s žádostí o poskytnutí dat vypovídajících o účasti dětí v systému předškolního vzdělávání
- referent oddělení školství data shromažďuje ve stanovené struktuře a četnosti a předává je k využití ostatním členům pracovní skupiny
- náměstek pro školství a sociální oblast vyjedná finanční podporu realizace dotazníkového šetření na ubytovnách a v dalších sociálně vyloučených lokalitách v Liberci

Zahájení činnosti

Září 2015

Harmonogram

Sběr dat je prováděn pravidelně a systematicky v periodě:

- leden – informace o aktuální kapacitě míst v MŠ, informace z evidence obyvatelstva – počet dětí, které v daném roce dosáhnou věku 3 let
- duben – informace ze zápisů z MŠ – kolik dětí nebylo přijato, kolik na zápisy nepřišlo – jak jim dát podporu a kolik to bude stát
- říjen – informace o nejvíce ohrožených dětech – odklady, nedostavily se k zápisu do ZŠ

Průběžně:

- evidence dětí, které jsou v MŠ osvobozeny od placení školného z důvodů hmotné nouze rodiny
- počty dětí v ZŠ, které nedocházely do žádného předškolního zařízení a důvody tohoto stavu
- data od pediatriů – v rámci preventivních prohlídek ve 3 letech a v 5 letech evidovat, zda se dítě účastní předškolního vzdělávání
- 1× ročně – terénní dotazníkové šetření na ubytovnách a v sociálně vyloučených lokalitách města Liberec zpracované do písemného výstupu

Za činnost zodpovídá/ zajišťuje	Ad 1. – pověřený referent oddělení školství Ad 2. – pověřený referent oddělení školství Ad 3. – pověřený pracovník NNO ve spolupráci s oddělením školství Ad 4. – pověřený pracovník NNO
Na činnosti spolupracuje	• Úřad práce Liberec – oddělení výplaty dávek hmotné nouze • OSPOD Liberec • mateřské školy zřizované SML • základní školy zřizované SML • Člověk v tísni, o.p.s.
Počty osob, kterých se opatření týká	Aktuálně pro školní rok 2014/2015 chybí 188 míst v MŠ zřizovaných SML. Těchto 188 dětí lze považovat za potenciálně ohrožené školním selháním v důsledku vypadnutí ze systému předškolního vzdělávání kvůli nedostatečné kapacitě míst v MŠ zřizovaných Statutárním městem Liberec.
Předpokládaný rozpočet na činnost	Ad 1. – činnost pověřeného referenta oddělení školství v rámci jeho pracovního úvazku, navýšení odměn v rámci osobního hodnocení Ad 2. – činnost pověřeného referenta oddělení školství v rámci jeho pracovního úvazku, navýšení odměn v rámci osobního hodnocení Ad 3. – činnost pověřeného pracovníka NNO a pověřeného referenta oddělení školství v rámci jejich pracovního úvazku navýšení odměn v rámci osobního hodnocení Ad 4. – DPP pro 1–2 výzkumné pracovníky na 150 hodin
Předpokládaná rizika/ Problémová místa	• ochota institucí shromažďovat a sdílet potřebná data • kapacita pověřených pracovníků • ochota institucí vzájemně spolupracovat a v určené termíny požadovaná data předávat oddělení školství
Způsoby hodnocení kvality/ efektivity	• data jsou ve stanovené periodicitě zjišťována a shromažďována a jsou dána k dispozici všem členům pracovní skupiny • vyhodnocování dat se uskutečňuje průběžně v rámci setkávání pracovní skupiny • 1× ročně vyhodnocení výstupů z terénního dotazníkového šetření na ubytovnách a v sociálně vyloučených lokalitách

Spolupráce s rodiči a dětmi

Nedostatek míst v mateřských školách je v Liberci vnímáno jako problém. Počet míst v MŠ je dostatečný pouze z hlediska statistických vyhodnocování. Volná místa jsou pouze v MŠ, které nezřizuje město Liberec. Reálně jsou tak ve městě skupiny rodičů, které nemohou zajistit pro děti vhodnou předškolní výchovu. Jednou z těchto skupin osob jsou rodiče, jejichž děti by mohly docházet pouze do soukromě zřizovaných MŠ, docházka do těchto MŠ je však pro rodiny příliš finančně náročná.

Druhou skupinou jsou osoby, které nemají důvěru v předškolní vzdělávací systém. Tato skupina rodičů se mnohdy ani nesnaží děti do MŠ přihlásit a zajistit tak vhodnou předškolní přípravu. Doposud s těmito rodinami spolupracovali pouze sociální pracovníci a to jak pracovníci magistrátu, tak i pracovníci poskytovatelů sociálních služeb. Motivace spočívala zejména v doporučení při řešení jiné zakázky v rodině.

Potřeby

Město Liberec potřebuje zajistit, aby se co největší počet dětí co nejdříve dostal do hlavního vzdělávacího proudu, jehož nedílnou součástí je předškolní příprava v mateřských školách. Vzdělávání u dětí ohrožených budoucím školním neúspěchem musí být započato co nejdříve.

Všechny děti, včetně těch ohrožených, je potřeba vzdělávat společně v běžných MŠ. Je potřeba, aby se garantem tohoto opatření stalo město Liberec. Nutná je také potřeba analyzovat potřeby předškolních zařízení a potřeby rodičů.

Současný stav

Ve městě Liberec žije nezanedbatelné množství dětí, které vypadávají ze systému předškolního vzdělávání, což má za následek jejich nepřipravenost na školní docházku a zapříčiňuje jejich pozdější školní i životní neúspěch.

Předškolní příprava je v současnosti nezbytnou podmínkou pro bezproblémový vstup dětí do systému základního školství. V případě dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí toto platí dvojnásob a lze říci, že předškolní příprava pro tyto děti je základní podmínkou pro jejich rovné zapojení do vzdělávání vůbec.

Cílový stav

- Maximální možný počet dětí, žijících ve městě Liberec, absolvuje společně s ostatními dětmi standardní předškolní přípravu v klasické mateřské škole.
- Ve městě Liberci existují vhodné adaptační nástroje a systém motivace rodičů ke vstupu dětí do mateřských škol. Existuje také systém podpory pro děti s odkladem školní docházky.
- Předškolní kluby, zřizované NNO, nefungují jako paralelní segregační systém, ale jako příprava dětí na vstup do standardní mateřské školy nebo ZŠ.
- Přípravné ročníky při ZŠ neslouží jako náhradka předškolního vzdělávání u ohrožených dětí, jsou doplněním nabídky, nikoli rovnocennou formou předškolní přípravy.

Akce pro zavedení

Město Liberec musí zajistit dostatečnou kapacitu a dostupnost (geografická vzdálenost, finanční nákladnost) míst v MŠ zřizovaných SML.

Město Liberec musí mít současně vytvořen jako podpůrný nástroj minimální záchranou síť služeb pro děti, které ze systému předškolního vzdělávání vypadávají – využití kapacit spolupracujících organizací (např. předškolní kluby neziskových

Akce pro zavedení

organizací, terénní pracovníci NNO a programy podpory vzdělávání).

Je nutné udržet fungující spolupráci institucí napříč resorty – pediatři, MŠ, ZŠ, odbor školství SML, OSPOD, PPP, NNO. Cílem spolupráce je podchycení dětí, které ze systému vypadávají pro možnost včasné intervence (např. pediatři dají rodičům dětí kontakty na předškolní klub; OSPOD může u dohledových rodin doporučit dětem předškolní docházku; NNO se v rámci fakultativních činností sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi zaměří na přesvědčování rodin o významu předškolní přípravy).

Instituce musí sloužit dětem a přizpůsobovat se jejich potřebám, nikoli naopak.

Je potřeba systémově lépe propojit činnosti MŠ a spádové ZŠ, aby systém navazoval (např. je problém pro MŠ pracovat s odkladovými dětmi – v rámci provozu MŠ není prostor a kapacita tyto děti více podpořit – mělo by již být kompetencí ZŠ). Dle náhledu MŠ spolupráce funguje, ale zkušenosti jednotlivých dětí tomu neodpovídají.

Je nutné zvýšit motivovanost rodičů na předškolním vzdělávání jejich dětí – uplatnění specifických postupů práce s nemotivovanými klienty – informační aktivity vůči rodičům, cílená motivační komunikace, budování vztahu důvěry, zmírňování obav a předsudků vůči sobě navzájem. Iniciativa ze strany MŠ je v tomto směru vnímána jako dostatečná – MŠ dělají maximum možného ke vstřícné komunikaci s rodiči (dílky, setkávání rodičů, odpolední aktivity).

Priority

Více propojit jednotlivé segmenty systému včasné péče o ohrožené děti na lokální úrovni, který ukládá zákon – spolupráce SML, MŠ, ZŠ, pediatrů, PPP, OSPOD, speciálních poradenských center, NNO.

Více zapojit rodiče ohrožených dětí k zájmu o vzdělávání jejich dětí – zlepšit vzdělávací potenciál v obci, zvýšit informovanost rodičů – informační kampaň zaměřená na rodiče, adaptační příležitosti v MŠ, klubech, dny otevřených dveří.

Zvýšit motivovanost rodičů ke vzdělávání dětí – aktivní odbourávání neznalosti prostředí, lepší informovanost o vzdělávacích příležitostech, podpora komunikace ze strany personálu MŠ vůči rodičům.

Nástroje: větší otevřenost prostředí MŠ – odstranění bariér účasti na předškolním vzdělávání (komunikační, informační, administrativní, finanční), podpora zařízením ve spolupráci s rodiči, snížení „vysokoprahovosti“ zařízení.

Podpora spolupráce a propojení aktivit rodičů a předškolních zařízení**Plánované aktivity**

- 1. Záložní místa v MŠ**, zřizovaných SML, pro děti, které doporučí OSPOD, případně NNO realizující službu SAS – možná vize, není reálné za současného stavu přeplněnosti kapacit MŠ.
- 2. Předškolní klub** realizovaný NNO (kapacita 10 klientů na pracovníka klubu) + adaptační pobyty ve standardních MŠ.
- 3. Terénní služba** „aktivizačního pracovníka“ realizovaná NNO z prostředků např. OPVK projektu (inspirace Sokolov) – doprovázení a následná asistence dětem i rodičům v komunikaci s MŠ a dalšími institucemi + adaptační dny ve standardní MŠ otevřené přítomnosti rodičů dětí. Bariérou zákonná omezení – zodpovědnost za dítě, přítomné v MŠ i jako návštěva, chybějící volné prostory v MŠ pro realizaci adaptačních dnů. Výhody: pro SML nejméně finančně nákladné, pro děti neseregační.
- 4. Adaptační klub** ve standardní MŠ v odpoledních hodinách cca 1x měsíčně – seznámení s provozem a chodem instituce, odbourání obav na straně rodičů i dětí z neznámého prostředí vzdělávací instituce (např. v Hradci Králové – MŠ Věkoše).

Cíle činnosti

- Usnadnění přechodu dítěte do MŠ z rodinného prostředí, adaptace dětí na prostředí vzdělávací instituce.
- Aktivizace rodičů a dětí ze sociálně znevýhodňujícího prostředí, odbourání jejich nedůvěry ke vzdělávacím institucím.
- Absolvování předškolní přípravy jako nezbytné podmínky bezproblémového vstupu dítěte do systému základního školství a nastavení rovných možností pro vzdělávání – zvládnutí základních sociálních návyků, řízených činností, osamostatnění dítěte k pobytu v institucionálním prostředí.

Kroky k naplnění cíle

- Ad aktivita 1.** – vytvoření záložních míst v MŠ, zřizovaných SML – možné pouze v budoucnu, v tuto chvíli reálnou překážkou přeplněnost kapacit MŠ.
- Ad aktivita 2.** – domluva spolupráce pracovníků NNO a MŠ – stanovení konkrétní podoby, náplně, aktivit a termínů adaptačních pobytů dětí z předškolního klubu ve standardních MŠ.
- Ad aktivita 3.** – v první fázi terénní síťování rodin v lokalitách – identifikace potřeb a možností dětí a rodičů, následně přímá

Kroky k naplnění cíle

aktivizační práce s rodinami – doprovody rodičů a dětí do MŠ, seznámení s provozem instituce, požadavky a nároky na děti, podpora v komunikaci s institucemi, síťování dalších partnerů pro spolupráci, koordinace činností, vyjednávání v problémových situacích. Dle názoru MŠ není v tuto chvíli reálná přítomnost dalších osob v MŠ ve formě „návštěv“.

Ad aktivita 4. – vytvoření adaptačních klubů ve standardních MŠ zřizovaných SML po vzoru MŠ Věkoše – v tuto chvíli není dle MŠ z důvodů prostorových omezení a zákonných limitů realizovatelné.

Intervence k zajištění činnosti

Přesvědčení SML a MŠ o potřebnosti nastavení a využívání adaptačních mechanismů pro usnadnění přechodu dětí z rodinného prostředí do prostředí institucionálního (dny otevřených dveří, adaptační kluby, adaptační pobyty), větší otevřenost vzájemné spolupráci s dalšími organizacemi.

Aktivizace a zvýšení motivace rodičů k zájmu o institucionální vzdělávání jejich dětí, odstranění bariér ve vzájemné komunikaci, informovanosti, zapojení rodičů do aktivit MŠ.

Zahájení činnosti

Červen 2015

Harmonogram

Ad aktivita 1. – v současnosti není reálné uskutečnit – kapacitní nedostatečnost míst v MŠ v Liberci. Možná vize do budoucna

Ad aktivita 2. – průběžně prosinec, realizuje se mezi předškolním klubem ČvT a MŠ Kytíčka

Ad aktivita 3. – v současné době limitováno zákonnými omezeními – možnost využít do budoucna jako inspiraci – zkušenost z realizace projektu v Sokolově

Ad aktivita 4. – za stávající situace není v Liberci realizovatelné – do budoucna využít zkušenosti s tímto opatřením v MŠ Věkoše v Hradci Králové

Za činnost zodpovídá/ zajišťuje

Ad aktivita 1. – oddělení školství SML

Ad aktivita 2. – pověřená NNO ve spolupráci s konkrétními spádovými MŠ

Ad aktivita 3. – pověřená NNO ve spolupráci s konkrétními spádovými MŠ

Ad aktivita 4. – konkrétní MŠ s podporou SML

Na činnosti spolupracuje

Oddělení školství SML, OSPOD, Člověk v tísni, o.p.s., PPP

Počty osob, kterých se opatření týká

Ad aktivita 1.– 1–2 místa pro 1–2 děti v každé MŠ v SML

Ad aktivita 2.– kapacita 10 dětí na jednoho pracovníka předškolního klubu

Ad aktivita 3. – kapacita 20 dětí na jednoho aktivizačního pracovníka

Ad aktivita 4. – kapacita aktivizačního klubu cca 28 dětí 1× měsíčně

Předpokládaný rozpočet na činnost

Ad aktivita 1. – vyčíslení této položky je poměrně složité, bude záležet na počtu a případných nákladech na stavební úpravy

Ad aktivita 2. – provoz předškolního klubu – náklady 250 tisíc/rok

Ad aktivita 3. – mzdové náklady na adaptačního pracovníka – úvazek 0,75 – cca 200 tisíc/rok

Ad aktivita 4. – navýšení odměn konkrétních zapojených pracovníků MŠ formou osobního ohodnocení

Předpokládaná rizika/ Problémová místa

- nedostatečná kapacita míst v běžných MŠ v SML
- problémová komunikace rodičů sociálně znevýhodněných dětí a MŠ
- složitost koordinace činností a rozdělení kompetencí jednotlivých zainteresovaných institucí, jejich ochota ke spolupráci a odvaha k testování nových cest a možností
- zákonná omezení a mantinely – hygienická opatření, zodpovědnost za dítě přítomné v MŠ, i když se jedná o návštěvu
- rizika krádeží, prostorová omezení při realizaci adaptačních dnů v běžných MŠ

Způsoby hodnocení kvality/ efektivity

- Předškolní klub NNO aktivně spolupracuje s partnerskou MŠ zřizovanou SML – jsou stanoveny pravidelné adaptační pobyty dětí z předškolního klubu v běžných MŠ.
- Díky činnosti aktivizačního pracovníka v terénu a koordinaci spolupráce zainteresovaných institucí se daří umisťovat do běžných MŠ ohrožené děti – dlouhodobá a pravidelná docházka, fungující komunikace MŠ s rodiči.
- MŠ, zřizované SML, aktivně využívají rozšířené možnosti podpory zapojování rodičů – informační kampaně vůči rodičům, dny otevřených dveří, individuální konzultace s rodiči.
- Na minimálně jedné MŠ, zřizované SML, je vytvořen adaptační klub pro děti, které MŠ dosud nenavštěvují – 1× měsíčně 1–2 hodiny odpoledne.

Zvýšení informovanosti rodičů v oblasti předškolního vzdělávání**Plánované aktivity**

Zvýšené informační aktivity směrem k rodičům jsou důležitým tématem k vtažení rodičů do vzdělávání vlastních dětí. Jedná se o proaktivní opatření, které umožní rodinám aktivně přistoupit k oblasti předškolního vzdělávání. Za pomoci NNO a dalších aktérů budou rodiny motivovány k aktivnímu přístupu ke vzdělávání svých dětí. Ze vzdělávacího systému v současnosti vypadávají děti, jejichž rodiče nejsou motivováni k aktivnímu přístupu, nebo mají přístup ke vzdělání omezený vzhledem ke svým možnostem (finančním, kompetenčním).

Cíle činnosti

1. Rodiče budou mít přehled o zápisech do MŠ, budou informováni, jak zápisy probíhají a budou se umět aktivně zápisů účastnit.
2. Děti z prostředí chudoby mají možnost využít slevy v oblasti platby za MŠ nebo stravného. Tyto děti mají možnost využít i alternativní předškolní vzdělávání.
3. Rodiny jsou aktivně podporovány v oblasti vzdělávání jako hodnoty.

Kroky k naplnění cíle

Prvním krokem v tomto opatření je jeho přípravná fáze. Ta se týká prvního a třetího cíle. Přípravná fáze je poměrně jednoduchým procesem. Základní tíha tohoto opatření bude ležet na sociálních pracovnících působících přímo v terénu a rodinách.

Obtížnější bude příprava druhého cíle. Tato příprava musí zahrnovat i debatu s vedením města Liberce a s odborníky zaměřenými na předškolní vzdělávání. Jedná se o přímou podporu klientů a je třeba si uvědomit, že tato přímá podpora nemusí být pozitivně přijímána.

Na základě věcné debaty o jednotlivých opatřeních je možné je začít realizovat. Vlastní realizace je rozpracována v dalším textu tohoto opatření.

Intervence k zajištění činnosti

- 1.1. Spolupracující instituce mají přístup k informacím o zápisech do MŠ, které mohou dále předávat rodičům.
- 1.2. Spolupracující instituce aktivně předávají informace k zápisům do MŠ. Jde zejména o vysvětlení pravidel nastavených zřizovatelem. Dále o termínech jednotlivých zápisů. Rodiče získají i informace o tom, jak zápisy probíhají.

Intervence k zajištění činnosti

- 1.3. NNO nabízejí klientům asistenci a doprovod k zápisům do MŠ a to v rámci sociálních služeb zejména terénního charakteru. A tyto aktivní doprovody jsou ze strany klientů využívány.
- 1.4. NNO a další organizace poskytují poradenství a asistenci při neúspěšném zápisu dětí do MŠ.
- 2.1. V odůvodněných případech, kdy je u klientů zjištěno, že žijí v prostředí chudoby, je možno použít proaktivní kroky. Těmto klientům je nabídnuta možnost slevy nebo odpuštění platby za MŠ.
- 2.2. Klientům je nabídnuta možnost bezplatného stravování v MŠ. Je potřeba přemýšlet o tom, jak tuto možnost financovat.
- 2.3. V rámci města je nabízena možnost předškolního vzdělávání například formou předškolních klubů. Smyslem těchto zařízení je připravit rodiče i děti na vstup do běžných mateřských a základních škol. Tyto kluby mají za úkol rozvinout rodičovské kompetence k tomu, aby děti mohly úspěšně nastoupit do MŠ.
- 3.1. Zde se jedná zejména o podporu klientů v rámci sociálních služeb. Z těch je významnou službou sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. V rámci této služby může existovat zakázka, která bude řešit předškolní vzdělávání dětí. V rámci této zakázky rodiče i děti zvýší své kompetence v oblasti vzdělávání.

Zahájení činnosti

Září 2015

Harmonogram

Leden – červen 2015: přípravná fáze opatření.
Září 2015: zahájení proaktivních opatření.

Za činnost zodpovídá

Oddělení školství MML

Na činnosti spolupracuje

NNO, OSPOD, poradny, školky, pediatři ...

**Počty osob,
kterých se
opatření týká**

Přesné informace, kolika dětí by se toto opatření dotklo, nejsou známy. Záleží na sběru dat o počtu dětí. Tento sběr řeší jiné opatření. Odhadem, dle znalosti terénu, se bude jednat o několik desítek dětí.

**Předpokládaný
rozpočet na
činnost**

Finanční nároky by s sebou nesla hlavně přímá podpora v podobě slevy na platbě za MŠ nebo za stravu.
Ostatní cíle s sebou nenesou finanční nároky.

**Předpokládaná
rizika/
Problémová
místa**

Značným rizikem je financování přímé podpory klientů ve formě slevy na platbách za MŠ nebo za stravu. Avšak toto opatření na této činnosti nestojí.
Rizika jsou i na straně klientů, jejich motivace je dlouhý a náročný proces s nejistým výsledkem.

**Způsoby
hodnocení
kvality/
efektivity**

Určitým indikátorem bude počet osob, které se podaří na základě stanovených kroků spolupráce umístit do MŠ.

Podpora dětí s odkladem školní docházky

Plánované aktivity

Jedná se o opatření reagující na situaci, která u mnoha dětí nastává v době po zápisu do ZŠ. U mnoha dětí je v rámci vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně zjištěn nedostatek v oblasti vzdělávání a je jim doporučen odklad školní docházky. V posledních letech zaznamenáváme nárůst počtu těchto dětí. U mnoha z nich důvody, pro které je stanoven odklad školní docházky, pominou při pouhé běžné interakci v rodině nebo předškolním zařízení. Je zde však určitá část dětí, kterým byl doporučen odklad školní docházky, a které si zaslouží zvýšenou podporu. Těmto dětem by mělo sloužit toto opatření. Mělo by tedy během jednoho roku odstranit hendikepy, které vedly k odkladu školní docházky. Důležité je takovéto děti vyhledat a následně jim nabídnout adekvátní podporu.

Cíle činnosti

Cílem této činnosti je odstranění hendikepů v oblasti vzdělávání, které znemožnily nástup dětí do ZŠ. A to formou vhodné podpory, která bude individuálně napasována na jejich obtíže.

Kroky k naplnění cíle

- podpora předškolních zařízení, která mohou být pro rodiny motivační nižšími nároky než MŠ
- podpora dětí, kterým je doporučen odklad školní docházky v rámci běžných MŠ (zde se jedná o nastavení přednosti při nástupu do MŠ – a to na základě doporučení pediatra, speciálního pedagoga nebo psychologa)
- podpora těchto dětí přímo v rodinách v rámci sociálních služeb. Zejména sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi.
- podpora dětí v rámci dalších vzdělávacích služeb, jako je podpora vzdělávání v rodinách

Intervence k zajištění činnosti

K realizaci tohoto opatření je nutné zajistit efektivní spolupráci mezi pedagogickou poradnou MŠ a NNO, OSPOD. Jejím smyslem je vytipovat vhodné rodiny, v kterých jsou děti potřebující zvýšenou podporu. A následně jim tuto podporu nabídnout.

Na základě vytipování těchto dětí bude následovat jejich oslovení a nabídka služeb, které by mohly využít. Toto oslovení je možné zajistit pomocí terénní sociální práce. Nabídka podpůrných aktivit může vzejít i z MŠ a dalších zařízení.

Intervence budou záviset na zvýšené motivaci rodičů vytipovaných dětí. Motivování rodin bude součástí poskytovaných intervencí.

Zahájení činnosti	Září 2015
Harmonogram	• září–listopad 2015 – komunikace o opatřeních hlavně za přítomnosti PPP • říjen 2015 – vytipování vhodných dětí ze strany PPP nebo jiného speciálně pedagogického zařízení • listopad 2015 oslovování potencionálních rodin, kterým je opatření určené • leden 2016 realizace vlastních podpůrných aktivit
Za činnost zodpovídá	Oddělení školství MML
Počty osob, kterých se opatření týká	Týká se části dětí, které mají doporučení k odkladu školní docházky. Zejména se jedná o děti, které by bez podpory neměli adekvátní podporu.
Předpokládaný rozpočet na činnost	Intervence rodinám budou poskytovány v rámci běžné činnosti zainteresovaných subjektů, tedy bez nároků na zvýšení finančních potřeb.
Předpokládaná rizika	Rizikem je neaktivní spolupráce mezi zainteresovanými subjekty. Zejména mezi PPP a NNO nebo OSPODem. Dalším rizikem je malá motivovanost rodičů dětí ke spolupráci v rámci přípravy na ZŠ.
Způsoby hodnocení	Indikátorem bude počet vytipovaných a následně podpořených osob.

Dodatečné vzdělávací příležitosti

Situace v předškolním vzdělávání dětí ohrožených školním neúspěchem zůstává ve městě Liberec nevyřešena. Kapacita mateřských škol zřizovaných městem je naplněna. Volná místa vykazují pouze soukromé MŠ, ty jsou pro rodiny finančně náročnější, a proto nevhodné pro děti, které žijí v chudobě nebo prostředí ohroženém sociálním vyloučením. Proto je zapotřebí využívat alternativních zařízení a možností, které mohou těmto dětem nabídnout předškolní přípravu a vzdělávání potřebné pro úspěšný start školní docházky. Jsou zde i vhodné možnosti, jak působit na rodiče těchto dětí. Tato karta shrnuje informace o dodatečných možnostech vzdělávání a nastiňuje způsob, jak s těmito možnostmi pracovat. Jedná se o pracovní materiál, tak jak ho navrhla pracovní skupina. Pro zavedení tohoto opatření je potřeba hlubší komunikace mezi odborem školství a sociálních věcí a odborem sociální péče.

Potřeby

Jednoznačnou potřebou rodin s dětmi v předškolním věku je jejich systematické vzdělávání v předškolních zařízeních. Vzhledem k naplněné kapacitě mateřských škol zřizovaných městem Liberec a zároveň existenci početné skupiny dětí, kterým se předškolního vzdělávání nedostává v žádné formě, je zapotřebí:

- a) zmonitorovat počet a kapacitu zařízení nabízejících dodatečné možnosti předškolního vzdělávání
- b) s touto informací pracovat tak, aby se dostala k rodičům, pracovníkům PPP, pracovníkům OSPOD apod., kteří s ní mohou nadále pracovat ve snaze umístit dítě do zařízení, které předškolní vzdělávání poskytne

Ve městě Liberec i nadále zůstává volná kapacita některých MŠ, které nejsou zřizovány městem Liberec. Avšak vzhledem k finanční náročnosti těchto MŠ jsou tyto zdroje volných míst prakticky nedostupné.

Současný stav

Ve městě Liberci v současné době funguje 31 mateřských škol zřizovaných městem Liberec, dále 9 mateřských škol zřizovaných jinými subjekty. Dále zde fungují následující zařízení poskytující dodatečné možnosti předškolního vzdělávání:

- **Předškolní klub.** Jedná se o klub zřizovaný NNO – Člověk v tísni, jeho kapacita je 10 dětí. Klub funguje dopoledne 4 dny v týdnu, kapacita je dlouhodobě naplněná. V klubu je pracováno i s rodiči.
- Organizace zabývající se **ranou péčí.** V Liberci ranou péči poskytuje Středisko pro ranou péči. V rámci této organizace mohou být zachyceni i klienti ohrožení školním neúspěchem. Speciálně zaměřená kapacita pro tuto službu však není určena.
- **Projektové dny při ZŠ** zaměřené na přípravu dětí na školu nebyly na libereckých ZŠ zjištěny.
- **Přípravná třída** je v Liberci jedna na ZŠ Kaplického. Její kapacita je průměrně 15 dětí. Vzhledem k tomu, že se jedná o jedinou třídu v celém městě, považujeme ji za dodatečnou vzdělávací příležitost. Do třídy dochází děti od 5 let věku, které mají doporučení od PPP. Zároveň se ukazuje, že kapacita pouze jedné přípravné třídy je pro Liberec nedostatečná.
- **Doučování** se v Liberci zaměřuje až na děti ve školním věku. Doučování poskytují například organizace Člověk v tísni nebo Amina. Jedná se o doučování v rodinách nebo skupinové doučování v prostorách organizace. Nicméně organizace jsou zaměřené až na děti školního věku. Doučování poskytují i některé sociální služby, ale také pouze pro děti od 6 let věku.

Současný stav

- V Liberci můžeme najít 5 **materšských center**, které se zaměřují na volnočasové aktivity rodičů s dětmi.
- V rámci **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** by mohla existovat fakultativní činnost zaměřená na podporu předškolních dětí. V Liberci však žádná ze služeb SAS nemá registrovanou tuto fakultativní činnost. Kapacita služby SAS je v Liberci dlouhodobě poddimenzována.
- Dům dětí a mládeže pořádá **volnočasové aktivity** pro předškolní děti. Jedná se o přípravy na různé sportovní aktivity (gymnastika, atletika, floorbal). Dále se jedná o kluby rodičů a dětí. Další nabídka zahrnuje přípravu k výtvarným činnostem. Tyto činnosti jsou však placené a pro lidi žijící na hranici chudoby tedy nedostupné.
- V Liberci nefunguje žádné NZDM, které by se věnovalo dětem mladším 6 let věku.
- **Skauti** v Liberci nemají oddíl pro předškolní děti. Věnují se až dětem od 6 let věku.

Cílový stav

Ve městě Liberec existují alternativní zařízení nabízející předškolní vzdělávání dětem, které nemohou z kapacitních důvodů navštěvovat běžnou mateřskou školu. Kapacita těchto alternativních zařízení je adekvátní počtu osob, které předškolní vzdělání potřebují. Možnosti dodatečného předškolního vzdělávání jsou zmapované a informace o těchto možnostech jsou dobře známy relevantním aktérům (pedagogové/ředitelé MŠ a ZŠ, pracovníci PPP, OSPOD). Relevantní aktéři s těmito informacemi aktivně zacházejí a využívají nabídku pro rodiny. Z hlediska rodin je tato nabídka využívána.

Akce pro zavedení

Efektivnímu vzniku a využití nabídek v oblasti alternativních možností musí předcházet jejich zmapování. Vytvoření přehledu alternativních možností předškolního vzdělávání je tedy základem tohoto opatření, na které budou navazovat další činnosti. Tento přehled musí být následně aktualizován.

Na základě přehledu nabídek může být zahájena spolupráce s rodiči a zařízeními poskytujícími dodatečné možnosti v předškolním vzdělávání. Bude se jednat o nabídku alternativních forem a zároveň motivaci rodičů k využití těchto zařízení.

**Priorita,
termíny,
harmonogram**

- duben–květen 2015: mapování alternativních nabídek předškolního vzdělávání
- červenec 2015: vytvoření katalogu těchto nabídek
- září 2015 – průběžně: aktivní nabízení alternativních forem předškolního vzdělávání
- průběžně: aktualizovat přehled nabídek

Monitoring zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací možnosti**Cíle činnosti**

Cílem tohoto opatření je získat podrobný přehled o organizacích a hlavně jejich nabídkách, které alternativní předškolní vzdělávání nabízejí. Tento přehled obsahuje druh nabízené služby, kapacitu, komu je služba určena, kolik služba stojí, kontaktní údaje na službu. Je určena osoba zodpovídající za pravidelnou revizi nabízených služeb.

Kroky k naplnění cíle

- Pracovník lokálního plánování osloví potencionální poskytovatele alternativních forem předškolního vzdělávání.
- Na základě informací sestaví přehled těchto služeb, a to včetně druhu nabízené služby, kapacity, cílové skupiny, kolik služba stojí, kontaktních údajů na službu.
- Informace jsou předány dalším zainteresovaným subjektům jako je OSPOD, NNO, PPP, učitelé MŠ a ZŠ.
- Na OSPOD je určena osoba, která bude nadále zodpovídat za aktualizaci přehledu služeb.

Intervence k zajištění činnosti

Veškeré intervence se dají rozlišit do tří kategorií: sběr dat, jejich zpracování a jejich předávání. Intervence směřují k posílení spolupráce mezi zainteresovanými subjekty. Důležitými fázemi jsou prvotní sběr dat a pak jejich průběžná aktualizace.

Zahájení činnosti

Duben 2015

Harmonogram

- duben–květen 2015: sběr dat pro potřeby katalogu
- červenec 2015: vytvoření přehledu služeb a jeho předání zainteresovaným subjektům
- červenec 2015: určení osoby na oddělení školství zodpovědné za aktualizaci přehledu

Za činnost zodpovídá

Pracovník lokálního plánování ČvT a následně osoba určená MML.

Na činnosti spolupracuje	Zařízení poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání (viz část Současný stav), oddělení školství MML.
Počty osob, kterých se opatření týká	Vzhledem k naplněnosti MŠ v Liberci předpokládáme, že opatření se týká několika desítek dětí a jejich rodičů.
Předpokládaný rozpočet na činnost	Všechny zainteresované subjekty budou činnost vykonávat v rámci vlastní běžné činnosti. Neměly by tedy vzniknout žádné dodatečné náklady.
Předpokládaná rizika	Neochota zařízení poskytujících dodatečné vzdělávací příležitosti spolupracovat. Nicméně u některých služeb je možné údaje zjistit i bez jejich spolupráce.
Způsoby hodnocení efektivity	Efektivita se dá zjistit pomocí srovnání využití doplňkových vzdělávacích příležitostí a to za dobu před vznikem přehledu služeb a po jejím vzniku.

Předání informace o dodatečných vzdělávacích možnostech a práce s rodinami s dětmi, které by těchto příležitostí mohly využít.

Cíle činnosti

Děti ohrožené školním neúspěchem, kterým se nepodařilo dostat do mateřské školy, budou mít alespoň minimální předškolní průpravu v rámci doplňkových vzdělávacích služeb.

Kroky k naplnění cíle

- seznámení se s přehledem doplňkových vzdělávacích služeb
- předávání informací rodičům
- motivace rodičů k využívání těchto služeb
- realizace doplňkových aktivit
- vyhodnocení nárůstu počtu zařízení a jejich využití

Intervence k zajištění činnosti

Toto opatření navazuje na předchozí intervenci sběru dat. Opatření jsou navzájem provázané.

Organizace, které spolupracují s rodinami s dětmi v předškolním věku, pravidelně předávají informace o dodatečných vzdělávacích aktivitách. Zaměřují se zejména na děti a rodiny, kde je vyšší pravděpodobnost vzniku hendikepů v oblasti vzdělání a na děti přímo předškolního věku. Rodiče takovýchto dětí jsou motivováni k využití těchto možností.

Ze strany města Liberce jsou intervence směřovány do podpory zařízení zabývajících se doplňkovým vzděláváním předškolních dětí.

Zahájení činnosti

Září 2015

Harmonogram

Od vzniku přehledu dodatečných vzdělávacích příležitostí jsou ze strany zainteresovaných subjektů služby nabízeny a realizovány. Nabídka služeb je pravidelně revidována. A revize se promítne do nabídky služeb.

Za činnost zodpovídá

Organizace předávající informace, tedy OSPOD, PPP, MŠ a ZŠ. A oddělení školství MML.

Na činnosti spolupracuje

Zařízení poskytující alternativní formy předškolního vzdělávání (viz Současný stav), pracovníci OSPOD, PPP, učitelé v MŠ, ZŠ, rodiče.

Počty osob, kterých se opatření týká

Děti, které propadají systémem předškolního vzdělávání a žádného se jim před nástupem na ZŠ nedostává. V rámci Liberce se bude jednat o několik desítek dětí.

Způsoby hodnocení kvality

Zainterесované organizace budou činnost vykonávat v běžné práci, proto nepředpokládáme žádné zvýšené náklady.

Předpokládaná rizika/ Problémová místa

- Problémových míst může být v tomto opatření několik. Dají se ošetřit kvalitní spoluprací a prací jednotlivých zainteresovaných osob.
- Značným rizikem je nedostatek zařízení nabízejících dodatečné možnosti předškolního vzdělávání. Nedostatečná informovanost o jejich existenci a kapacitě je dalším problémovým místem.
- O úspěšnosti tohoto opatření bude rozhodovat i kvalita přípravy dětí v zařízeních nabízejících alternativní předškolní vzdělávání (např. pokud budou přípravné třídy pouze pro určité děti nebo pokud budou přiřazené pouze k ZŠ praktickým).
- Posledním rizikovým místem je, že pracovníci PPP, OSPOD, MŠ, ZŠ apod. s možnostmi dodatečného vzdělávání nepracují a neinformují o nich rodiče.

Způsoby hodnocení kvality

Monitorování počtu dětí, které dodatečných vzdělávacích možností využívají.

Fundraising a projektové poradenství

Zařazování dětí z odlišného sociálního prostředí do běžných mateřských škol s sebou nese kromě personálních a metodických nároků také nároky finanční. Možností, odkud je možné finanční prostředky čerpat, je více. Jedním ze zdrojů jsou operační programy rozdělující prostředky Evropské unie. Jedno programovací období skončilo a v současném programovacím období budou příležitosti pro získání financí na dodatečné vzdělávací podpory jak na úrovni měst, tak vzdělávacího systému jako celku. Operační program věda, výzkum, vzdělávání má jednu z prioritních os Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání a její investiční priority jsou koncipovány jako boj proti všem formám diskriminace a prosazování rovných příležitostí. Příkladem podporovaných aktivit je tvorba místních plánů pro rozvoj vzdělávání, vzdělávání pedagogických pracovníků v přístupu k dětem a žákům se SVP, vyrovnávající a podpůrná opatření (např. asistenti pedagoga), školní poradny, programy prevence školní neúspěšnosti a nedokončování docházky.

Další prioritou je prevence předčasného ukončování školní docházky, podpora rovného přístupu ke kvalitním programům předškolního rozvoje, k primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, a rovněž podpora formálního a neformálního vzdělávání. Příkladem podporovaných aktivit může být inkluzivní vzdělávání na MŠ, zvyšování kvality předškolního vzdělávání, rozvoj základních gramotností a klíčových kompetencí, odpovídající vzdělávání pedagogických pracovníků.

Města do budoucna musí mít představu, jak efektivně využívat dostupné finanční zdroje. S tímto požadavkem souvisí dostatečné personální zázemí. Jedná se jednak o osobu fundraisera jako součást magistrátu, ale i o projektové týmy v rámci jednotlivých příjemců finanční podpory. Toto opatření řeší právě kapacity a předběžnou přípravu na tyto nové finanční příležitosti.

Potřeby

1. posílení kapacit zřizovatele MŠ při fundraisingu škol
2. vznik projektových plánů v území
3. posílení a vznik projektových týmu na MŠ
4. vznik místního akčního plánu pro oblast vzdělávání

Současný stav

V současné době neexistuje ve městě Liberec systematická podpora mateřským školám v oblasti fundraisingu ze strany zřizovatele. Základní i mateřské školy se zaměřují spíše na získávání financí v rámci menších projektových výzev a málokdy podávají žádosti do velkých operačních programů. Důvodem může být náročnost administrování a monitorování těchto projektů.

V rámci IPRM je statutární město Liberec investorem zejména úprav interiéru a exteriéru budov:

- multifunkční hřiště – u školy v ul. Lesní
- revitalizace vícefunkčních hřišť při ZŠ Švermova a ZŠ Aloisina výšina
- sportovní centrum pro mládež v areálu ZŠ Vrchlického a Sokolovská
- úprava parteru a tříd ZŠ Lesní
- tělocvična na náměstí Míru v Ruprechticích
- parky Lidové sady I. a II. (dětská a sportovní hřiště)

Infrastruktura pro vzdělávání a volný čas je důležitým předpokladem a jistě je dobrým počinem podpora fundraisingu pro organizaci a personální zabezpečení sociálně-vzdělávacích aktivit.

Ve Strategii SML 2014–2020 je město Liberec viděno jako centrum kultury a vzdělanosti, město prestižních vysokých a středních škol, které vychovávají všestranně připravené odborníky.

Zároveň ve městě Liberci do současnosti chybělo politické zadání toho, jak by školství v Liberci mělo vypadat. Z tohoto zadání by měl vzniknout Místní akční plán pro oblast vzdělávání. Bez jeho existence nebude možné finance z evropských zdrojů čerpat.

Cílový stav

Ve městě Liberec existují na relevantních odborech (odbor strategického rozvoje a dotací a odbor školství, kultury a sociálních věcí) dostatečné personální a odborné kapacity zaměřené na fundraising „měkkých projektů“ pro oblast vzdělávání. Tyto kapacity jsou využívány k vyhledávání finančních zdrojů, jejich koordinaci a vykazování. Zároveň existuje místní akční plán, který vychází z politického zadání a názoru odborníků.

V MŠ vznikají projektové týmy, které se podílejí na realizaci „měkkých projektů“. Pracovníci MŠ prohlašují své znalosti a zkušenosti při získávání finančních zdrojů z velkých operačních programů, vědí jak tyto projekty řídit a administrovat.

Akce pro zavedení

Zahájení debaty s vedením města o vzniku místního akčního plánu a o možnosti vzniku pracovní pozice fundraisera „měkkých projektů“. V současné době jsou měkké projekty připravovány stávajícím týmem Oddělení regionálního rozvoje, který má však přehled spíše v investičních projektech a zároveň nemá dostatečnou kapacitu. Fundraiser měkkých projektů by měl vyvážit nepoměr mezi finančními toky do investičních aktivit a prostředky do měkkých projektů, které souvisí hlavně se vzděláváním pedagogů, podporou při řešení problémů, plánování a realizaci opatření, ale i na přímou podporu dětí.

Kromě podpory škol bude potřeba zajistit poskytování sociálních služeb a dalších aktivit v Integrovaném centru prevence, za což může být zodpovědný fundraiser „měkkých projektů“. Oblast školství dále bude řešit strategie města v rámci IPRMÚ, do které jsou potřeba aktivity na podporu MŠ také zahrnout.

Zpracování analýzy zaměřené na zmapování zkušeností škol s přípravou a realizací projektů a jejich potřeb v této oblasti.

Priorita, termíny, harmonogram

1. vznik místního akčního plánu pro oblast vzdělávání
2. existence fundraisera/koordinátora „měkkých projektů“ – lze předpokládat až začátkem nového programovacího období na roky 2014–2020
3. vytvoření fundraisingového kalendáře pro školy a další instituce – lze realizovat v současné době, bude záležet na dohodě
4. vzdělávání pro vedení škol i jednotlivé pedagogy v oblasti fundraisingu, představení projektových výzev a možností – lze realizovat v současné době

Projektové poradenství pro mateřské školy a další instituce v Liberci

Cíle činnosti

Hlavním cílem je posílení role zřizovatele při fundraisingu škol a dalších institucí. Zřizovatel bude mít fundraisera měkkých projektů, který bude schopen podávat projekty a v rámci poradenství podporovat MŠ, v kterých se tyto projekty budou realizovat.

Dalším cílem může být vytvoření školních projektových týmů a prohloubení znalostí a zkušeností pracovníků škol při získávání finančních zdrojů z velkých operačních programů. Tyto týmy budou schopny projekty realizovat, a to jak po stránce ve vztahu ke klíčovým aktivitám, tak i co do oblasti vykazování.

Kroky k naplnění cíle

- vytvoření fundraisingového kalendáře pro školy a další instituce
- zajištění vzdělávání v oblasti fundraisingu pro vedení základních a mateřských škol, případně dalších institucí
- posílení a vznik projektových týmů na školách
- zajištění dostatečných odborných a personálních kapacit u zřizovatele, jež se budou věnovat fundraisingu měkkých projektů

Intervence k zajištění činnosti

Přesvědčit vedení města o přínosu, který bude fundraiser/koordinátor měkkých projektů pro město mít.

Jednání v rámci připravovaných strategií a plánů, a to jednak na úrovni města, tak i na úrovni kraje.

Organizace vzdělávání pro projektové týmy.

Zahájení činnosti

Červen 2015

Harmonogram	Od 6/2015 - vznik místního akčního plánu pro oblast vzdělávání. Na městě je zřízena funkce fundraisera měkkých projektů - vznik fundraisingového kalendáře - průběžně probíhají školení projektových týmů V průběhu roku seznámení se s výzvami v dalším programovacím období EU.
Za činnost zodpovídá/ zajišťuje	Oddělení regionálního rozvoje, vedení oddělení školství.
Na činnosti spolupracuje	Mateřské školy v Liberci, Odbor strategického rozvoje a dotací, náměstek primátora pro oblast školství.
Počty osob, kterých se opatření týká	Primárně všechny děti a rodiče, mateřské školy.
Předpokládaná rizika	Nezájem zřizovatele o danou oblast a nechuť navýšit kapacity relevantního odboru o fundraisera měkkých projektů.
Způsoby hodnocení kvality	- navýšení počtu podaných a realizovaných projektových žádostí - pravidelné mapování potřeb základních škol - rozšíření nabídky v oblasti vzdělávání v Liberci

Člověk v tísni, o. p. s.
www.clovekvtisni.cz

Cheiron T, o. p. s.
www.cheiront.cz

Diakonie Českobratrské církve evangelické,
středisko Vsetín
www.diakonievsetin.cz

OBLASTNÍ CHARITA
JHLAVA

Diecézní charita Brno –
Oblastní charita Jihlava
www.jihlava.charita.cz

SPOLEČNOST
tady a teď
Společnost Tady a teď, o. p. s.
www.tadyated.org

IQ Roma servis, o. s.
www.iqrs.cz

Amalthea, o. s.
www.amalthea.pardubice.cz

Občanské sdružení Salingor
www.salingor.cz

Sdružení sociálních asistentů Ostrava, o. s.
www.socialniasistence.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt CZ.1.07/1.2.00/43.0007 „Pojďte do školky!“ je spolufinancován
Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.